

Motion till riksdagen 2006/07:U254

av Alf Svensson (kd)

EU och Turkiet

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om behovet av att stimulera en bred nationell diskussion kring Turkiets framtida medlemskap i EU.

Motivering

I Europaparlamentet och inom EU:s institutioner försiggår resonemang om ”Turkiets framsteg på vägen mot anslutning”. Under senare år verkar det dock inte, enligt min uppfattning, som om EU:s ledning har den behövliga orken och kraften att vidareföra de nödvändiga och för en tryggad global framtid ytterst angelägna ”anslutningsförhandlingarna”.

Från svenskt håll märks dessvärre ytterst litet engagemang i den ”utvidgningsfråga” som kan komma att spela en avgörande roll för hela Europa och för Europas omvärld.

Europaparlamentet framhåller att när det gäller Turkiet skulle man till skillnad från vid tidigare förhandlingar behöva förse den europeiska allmänheten med kontinuerlig och aktiv information, både om själva förhandlingarna och om Turkiets framsteg i detta hänseende. Det är min bestämda uppfattning att Sveriges riksdag och regering bör aktivera sig för att något leva upp till Europaparlamentets påpekanden.

Riksdag och regering bör under en nära framtid arrangera ett seminarium i vårt land vars syfte och mål ska vara att redovisa, debattera och lyhört åhöra argument som har med EU:s och Turkiets relation att göra. Sverige bör mer aktivt engagera sig i den för fortsatt EU-utvidgning tydligtvis mest känsliga frågan. I stället för att registrera och recensera andra länders och politiska partiers ställningstaganden visavi Turkiet bör vårt land se det som en självklar uppgift att konkret aktivera sig för att fördjupa förståelsen och kunskapen mellan EU och Turkiet.

Fel! Okänt namn på

Var börjar och var slutar Europa? Det har av och till hävdats att enbart länder som ligger i "det geografiska Europa" kan eller bör få medlemskap i EU. Vad menar man då med det geografiska Europa? Är det de landområden där européer bor? Varför hör i så fall inte Sibirien, allmänt sett, till Europa, då Sibirien till avsevärd del är bebott av européer? Georgien och Armenien ser sig som europeiska länder. Vad betyder det att länder själva karakteriserar sig som europeiska? Att Ukraina i de flesta EU-resonemang som handlar om utvidgning räknas till Europa är uppenbart. Kanske kan iveren att understryka detta i någon mån relateras till i synnerhet Polens och USA:s starka men också övriga EU-medlemmars önskemål att Ukraina inte ska dras in i Rysslands maktsfär? Rysslands huvudsakliga del ligger emellertid också i Europa!

När "utvidgningen" är aktualiserad är Kroatien, Makedonien, Serbien, Montenegro, Bosnien och Hercegovina, Albanien samt Kosovo ganska självklart med i resonemangen. Löftet till Rumänien och Bulgarien har infriats. Men kanske kan det rent av vara på sin plats att påminna om att de postsovjettiska länderna Kazakstan, Uzbekistan, Kirgizistan, Turkmenistan och Tadzjikistan är medlemmar i Europarådet och i Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa, OSSE.

Är Europa ett till intet förpliktande namn i dessa sammanhang?

Alla dessa funderingar, om Europas gränser må uppfattas som mer eller mindre sofistikerade och teoretiserande. Kanske kan det likväl vara på sin plats med en smula eftertanke för att ta sig ur alltför kategoriska påståenden om vad som är Europa och vad som inte är Europa.

Det är min uppfattning att Europa inte är enkelt att geografiskt avgränsa, men att Europa snarare är ett kulturellt och historiskt begrepp och att religionen spelat en avsevärd roll när det har resonerats om gränsdragningar.

Det kommer sannolikt inte att råda särskilt delade meningar inom EU om fortsatt utvidgning när det gäller exempelvis länder på Balkan. Däremot vet vi att resonemangen runt Turkiets eventuella medlemskap väckt och väcker stor debattlusta och skapar motsättningar som också, enligt min uppfattning, nyttjas exempelvis inrikespolitiskt – och då på ett diskutabelt sätt. Relationerna mellan EU och Turkiet fanns med i resonemang, inte sällan på ett obskyrt och tvivelaktigt sätt, i länder som folkomröstade om det s.k. resolutionsförslaget.

EU:s fäder, Robert Schuman, Konrad Adenauer, Alcide de Gasperi, hade integrationen som drivkraft för "sitt" EU. Det var ett politiskt projekt mer än ett ekonomiskt. Det handlade om att i görligaste mån säkra framtiden, bevara fred och frihet. Man hade med all säkerhet exempelvis inte tänkt sig ett Europaparlament med medlemmar som såg som sin primära uppgift att agera på ett sätt eller det sätt som kunde anses vara mest gagneligt för enbart den egna nationen.

EU-fädernas projekt har onekligen lyckats. Hittills! De kunde självfallet inte för 50 år sedan ana hur internationaliseringen skulle ta fart, inte minst teknologiskt. I dag vet vi mer än någon generation tidigare hur beroende vi är av varandra var på jordklotet vi än bor.

I detta sammanhang menar jag att "Turkietfrågan" också bör belysas.

"Festung Europa" duger inte som framtidsmål. EU/Europa blir aldrig tryggare än vad dess omgivning är trygg.

Fel! Okänt namn på

Det är tämligen enkelt att utpeka och påtala att Turkiet ännu inte uppfyller alla kriterier som krävs för medlemskap. Det är lika sannfärdigt att hävda att Turkiet inte kan räkna med medlemskap i brådsket. Det är något som för övrigt Turkiets ledning självfallet klart inser. Men det bör väl därutöver tillstås att ”anpassningsarbetet” fortskrider och att det givit resultat. Att enbart belysa nationers brister och tillkortakommanden främjar sannolikt inte alltid en positiv utveckling.

Europaparlamentet har uppmärksammat Turkiets förslag att inrätta ”en bilateral expertkommitté för att övervinna de tragiska erfarenheterna från det förflutna, samt Armeniens inställning till detta förslag. Parlamentet uppmanar både den turkiska och den armeniska regeringen att gå vidare i försoningsprocessen och försöka få fram ett förslag som båda sidor kan acceptera. Parlamentet välkomnar det faktum att man genom de debatter som förts under senare tid i Turkiet åtminstone inlett diskussionerna om det smärtsamma historiekapitlet Armenien.” (EU-parlamentets betänkande 2006/2118.)

Det är klokt, enligt min uppfattning, att försöka se ljus som tänds och inte helt fastna i statisk historieskrivning.

Det kan inte behöva råda någon diskussion om påståendet att Turkiet är något av ett lås eller en port mellan Europa och Asien. Turkiet är därmed också något av en förbindelseänk mellan fattiga och rika länder, mellan länder där kristna kyrkor finns etablerade och länder där moskéer och minareter, sedan många generationer tillbaka, är de lokaler i vilka religionen utövas.

Kanske bör det erinras om att Istanbul är den enda stad i världen som varit huvudstad både i ett muslimskt och i ett kristet imperium.

Turkiets historia är inte århundraden eller generationer av social religionsmässig instängdhet. Inte så sällan framställs eller uppfattas Turkiet som ett land i stiltje. *Factum est* att Kemal Atatürk mer än någon förändrat ett muslimskt land. Europeisk lagstiftning var hans föredöme. Utrikespolitiskt orienterade sig Turkiet mot väst. Som exempel kan påminnas om att Turkiet vid andra världskrigets utbrott gick i förbund med Storbritannien och Frankrike. I februari 1945 förklarade man krig mot Tyskland och Japan. Det har således långt ifrån alltid funnits någon ridå av ett eller annat slag mellan Europa och Turkiet.

I Europaparlamentets betänkande om Turkiets framsteg på vägen mot anslutning 2006/2118 (INI) står att läsa:

Turkiets strategiska geografiska läge i regionen, tillsammans med ett antal gränsöverskridande frågor (t ex energi, vattenresurser, transporter, gränsbevakning och kampen mot terrorism), dess ekonomiska dynamik och dess mänskliga resurser, gör att landet kan spela en viktig roll när det gäller att ta itu med de olika utmaningar som regionen står inför.

Turkiets kulturella och historiska bakgrund gör att landet kan fungera som brobyggare mellan Europa och den islamiska världen.

Turkiets geografiska läge, Natomedlemskap och förbindelse till den islamiska världen kan utgöra en säkerhetspolitisk tillgång för Europa.

Det torde knappast råda någon tvekan om att en rad länder och grupperingar, inte så få av rent fundamentalistisk art, politiskt eller/och religiöst, skulle se det som en framgång om EU bestämmer sig för att hålla Turkiet utanför eller

Fel! Okänt namn på

arrangerar en relation som i det närmaste gör att Turkiet känner sig behandlat som en B-nation. Samma reaktion skulle förstås uppnås inom dessa länder och grupper om Turkiets ledning ser sig föranlåten att avbryta kontakterna med EU.

Framtiden fordrar att bryggor av förståelse och gemenskap byggs. Det är inte på var sin sida om en mur eller barriär av synligt eller osynligt slag som vi bäst engagerar oss för trygghet och frihet.

Därför förespråkar jag mötet mellan Turkiets parlament och regering och Sveriges riksdag och regering.

Det är mig väl bekant att Sverige har haft och har en rad bilaterala möten. Men Sverige bör inte överlämna debatten om Turkiet och EU till enbart Tyskland och Frankrike.

Stockholm den 30 oktober 2006

Alf Svensson (kd)